

2. *World Commission on Environment and Development. Our Common Future*; Oxford University Press: Oxford, UK, 1987. URL : [https:// sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf](https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf).

3. *The coronavirus effect on global economic sentiment*. 2022. 30 September. URL : <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/the-coronavirus-effect-on-global-economic-sentiment>.

4. *Gourinchas Pierre-Olivier. Global Economy to Slow Further Amid Signs of Resilience and China Re-opening*. IMF. 30.01.2023. URL : <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/01/30/global-economy-to-slow-further-amid-signs-of-resilience-and-china-re-opening>.

5. *World Investment Report 2022*. UNCTAD. URL : <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2022>.

6. *Lowrey Annie A Crisis Historian Has Some Bad News for Us*. URL : <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/07/adam-tooze-chartbook-substack-newsletter-inflation-crisis/661467>.

Заставний Андрій

PhD студент, Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

КРАЇНИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ В ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Економіки країн Близького Сходу поділяються на країни з високим рівнем доходу (зокрема, Ізраїль і країни Перської затоки) та країни, що розвиваються, причому, деякі з них (такі як Ліван, Сирія та Ємен) переживають глибоку економічну та політичну кризу. Якщо розглядати через економічну призму, країни Близького Сходу характеризуються відмінностями між групами країн у тому, як вони впоралися з економічною кризою, спричиненою пандемією COVID-19, а також у економічних прогнозах на наступні кілька років, коли світ перейде до більш стабільного життя з COVID-19. Економічно сильні країни цього регіону знайшли можливість під час кризи COVID-19 провести щеплення для більшості населення. Однак країни, що розвиваються, відчули труднощі з вакцинацією свого населення та проблеми фінансового характеру через складність наповнення бюджетів. Такі країни як Іран, Ліван і Туреччина характеризуються негативним впливом та високим рівнем інфляції.

Враховуючи економічний розвиток країн Близького Сходу та відносну економічну міць Ізраїлю, дуже важливо розробити комплексну стратегію із використанням інструментів «м'якої сили» і використовувати її для поглиблення свого регіонального впливу (поряд із використанням жорсткої/безпекової політики). Існує багато можливостей, перш за все Угоди Авраама, які можуть зміцнити економічні відносини в Перській Затоці, а також зробити Туреччину більш зацікавленою в поглибленні зв'язків з Ізраїлем [1]. Водночас важливо вивчити прямі та непрямі ініціативи щодо покращення економічної ситуації в Газі, яка наближається до гуманітарної катастрофи, Західному березі річки Йордан,

Йорданії, Сирії та Лівані, який розвалюється, включно з використанням міжнародних та регіональних програм допомоги, а також обмежити вплив Ірану та Хезболли в Лівані.

Головною характеристикою регіональної економіки є розрив між клубом економік з високими доходами (ВВП на одну особу вище 40 тис. дол. США за паритетом купівельної спроможності), до якого входять Ізраїль і країни Перської затоки, і клубом економік, що розвиваються, з низьким і середнім рівнем доходів (менше 15 тис. дол. на одну особу за паритетом купівельної спроможності), що включає країни-імпортери нафти – Єгипет, Йорданію, Ліван і Сирію. Значна частина країн, що розвиваються, страждає від політичної нестабільності, яка має місце у Сирії, Лівані та Ємені [2]. Туреччина є випадком економіки із середнім доходом (32 тис. дол. США), який, як очікується, продовжуватиме зростати в наступні кілька років, незважаючи на монетарну політику, яка призводить до високої інфляції та девальвації місцевої валюти (рис. 1).

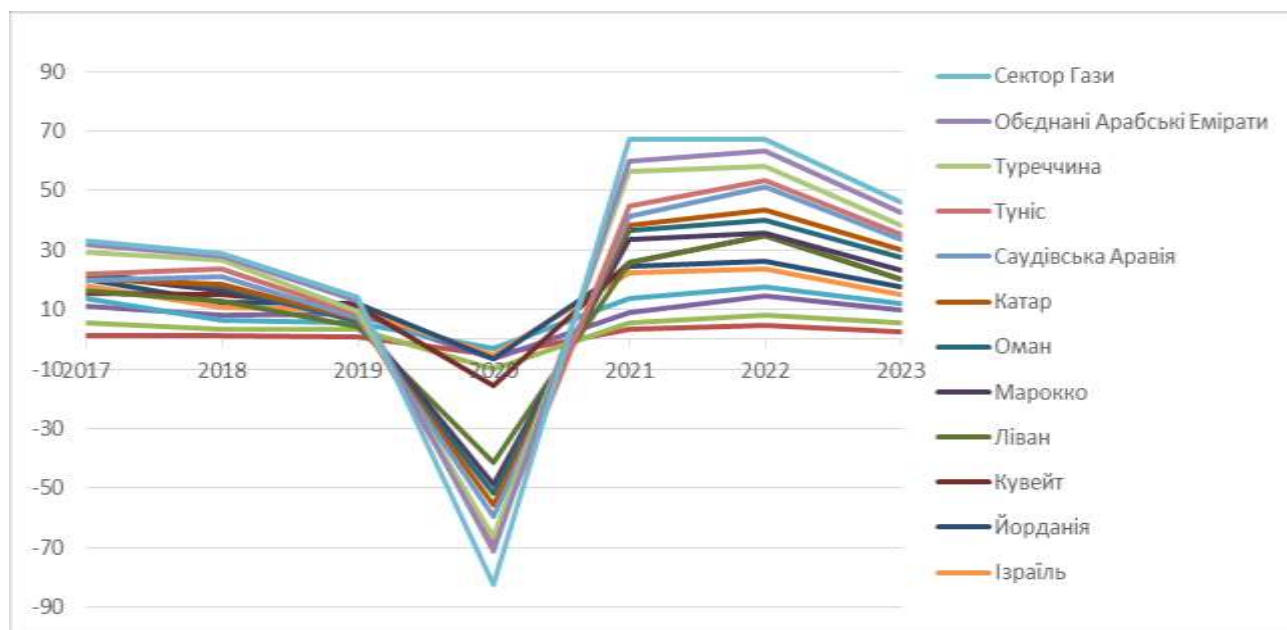

Рис. 1. ВВП на одну особу за ПКС в країнах Близького Сходу 2017–2023 рр. [3]

Вплив пандемії на країни регіону відображається в забезпеченні вакцинаціями відповідних груп населення: заможним країнам вдалося вакцинувати понад 60% свого населення двома дозами до листопада 2021 р. Натомість рівень вакцинації в країнах із середнім та низьким рівнем доходу коливався від приблизно 50–60% у Туреччині, Марокко та Ірані до країн, які вакцинували менше п'ятої частини свого населення – Єгипту, Іраку, Лівії та Ємену. Є ознаки того, що смертність від COVID-19 також різнилась в різних економічних групах: до кінця 2021 р. зареєстрована смертність під час пандемії в Ізраїлі, Омані та Катарі становили менше 100 на 100 000 осіб, тоді як у країнах, що розвиваються (таких, як Іран, Ліван і Єгипет), смертність становила понад 200 на 100 000 осіб. Ці відмінності, ймовірно, відображають різницю між заможни-

ми та вакцинованими країнами з низькою смертністю від COVID-19 та країнами, що розвиваються, які зазнали високої смертності.

У постпандемічний період країни Близького Сходу стикаються з багатьма викликами, включаючи економічні, політичні та соціальні проблеми, зокрема Саудівська Аравія залежить від нафтових доходів, але ці доходи зменшуються через зменшення попиту на нафту внаслідок пандемії COVID-19. Крім того, в країні існує серйозна проблема з правами жінок та меншин. Іран став однією з країн, найбільш постраждалих від COVID-19. Пандемія спричинила економічну кризу та погіршила відносини з іншими країнами, включаючи США. Єгипет також залежить від туристичної індустрії, яка постраждала внаслідок пандемії. Крім того, країна має велику кількість біженців та іммігрантів, які потребують допомоги [4].

Туреччина стикається зі спадом економіки, збільшенням безробіття та спадом курсу своєї валюти. Крім того, країна стала місцем прихистку для тисячів біженців з Сирії та Афганістану. У Сирії триває війна, що загострилася внаслідок пандемії. Країна стикається зі спадом економіки, збільшенням безробіття та гуманітарної кризи. Ці країни мають різні проблеми та виклики, але загальним фактором є те, що вони стикаються зі складним постпандемічним періодом, що потребує рішучих дій.

Постпандемічний період для країн Близького Сходу ще триває, оскільки регіон продовжує боротися з пандемією COVID-19 та її наслідками. Тим не менше, деякі країни вже почали відновлювати економіку. Наприклад, Об'єднані Арабські Емірати планують зробити акцент на розвиток туризму, у той час як Саудівська Аравія ставить перед собою мету розвитку цифрової економіки та залучення іноземних інвестицій. Катар також зосереджується на розвитку туризму та провів Чемпіонат світу з футболу у 2022 р. Катар продовжує відновлювати свій туристичний сектор, зокрема, шляхом приваблення нових подій та фестивалів, а також розширенням готельної інфраструктури. Ізраїль активно розвиває свій технологічний сектор, зокрема, у сферах штучного інтелекту, кібербезпеки та біотехнологій. Туреччина прагне до відновлення свого туристичного сектору, однак, на їхньому шляху стоять складнощі через політичні напруження та зміни відносин з країнами-сусідами. Йорданія прагне розвивати свій туристичний сектор, зокрема, приваблюючи інвестиції в готельну інфраструктуру та культурний туризм.

Проте, більшість країн Близького Сходу залишаються залежними від доходів від нафтової промисловості, яка зазнала значних втрат через пандемію та геополітичні конфлікти. Для більшості країн Близького Сходу важливим завданням є диверсифікація економіки та залучення іноземних інвестицій в пріоритетні для відновлення сфери.

Перелік використаних джерел:

1. *How is the Middle East emerging from COVID-19?*. 2021. URL: <https://privatebank.barclays.com/news-and-insights/2021/november/middle-east-emerging-from-covid-19>.
2. *Middle East: uneven post-covid recovery*. 2022. URL: <https://www.eiu.com/n/middle-east-uneven-post-covid-recovery>.

3. *International Monetary Fund*. URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPDPC@WEO/MEQ>.

4. *COVID-19 Stress Tests Region's Ill-prepared Health Systems: MENA Shows Tenuous, Uneven Recovery in 2021*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/10/07/covid-19-stress-tests-region-s-ill-prepared-health-systems-mena-shows-tenuous-uneven-recovery-in-2021>.

Зварич Ірина

Завідувачка кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

Бродовська Оксана

Докторантка кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ЯК «MUST BE» В УМОВАХ КРИЗ

Залежно від політики, торгівля може погіршити результати ексклюзивного розвитку або сприяти більш інклюзивним результатам розвитку. Коли допомога на розвиток тісно пов'язана з торговельними відносинами з країною–донором як форма власного інтересу, а не як інструмент ефективної політики розвитку, це впливає на вибір країн щодо торгівлі та на ефективність торгівлі для результатів інклюзивного розвитку. Позитивна та трансформаційна робота щодо торгівлі та розвитку потребує більш детального та комплексного бачення умов міжнародної торгівлі, торговельної політики та торгових відносин. Підходи до інклюзивної торгівлі, які також вирішують ескалацію глобальних криз, відчайдушно потребують вивчення та впровадження на багатосторонній політичній арені. Залишається життєво важливе питання: як країни можуть розблокувати переваги торгівлі, мінімізуючи екологічні витрати та регресивні ефекти розподілу. Це означає визначення очікуваних ефектів розподілу торгівлі та пов'язаної з торгівлею політики для визначення додаткових політик та інвестицій, спрямованих на збалансування розподілу витрат і вигод.

Забезпечення сприйняття та сприяння промисловості направлено на реагування уряду на проблеми внутрішньої промисловості для поглиблення розуміння динаміки бізнесу та проблемних моментів, а також для визначення необхідної політики для їх вирішення. Такі стратегії, як відповідальна бізнес-поведінка, також гарантують, що компанії пам'ятають про стійкі та інклюзивні цілі.

Хоча в одних контекстах торгівля та глобалізація створили робочі місця, підвищили доходи та покращили умови праці, в інших вони залишили праців-